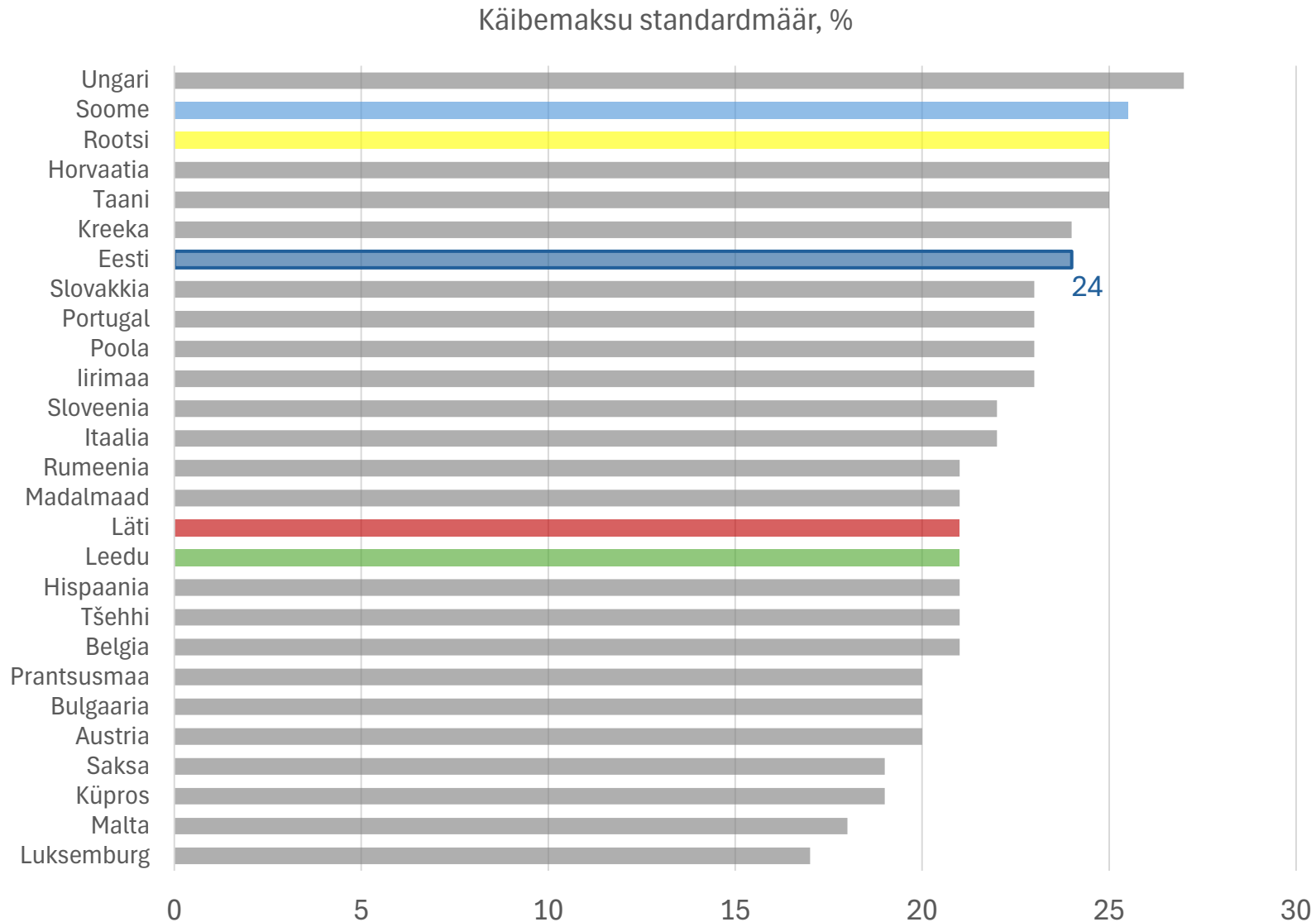

Toiduainete käibemaksu erisusest

Madis Aben
11.11.2025

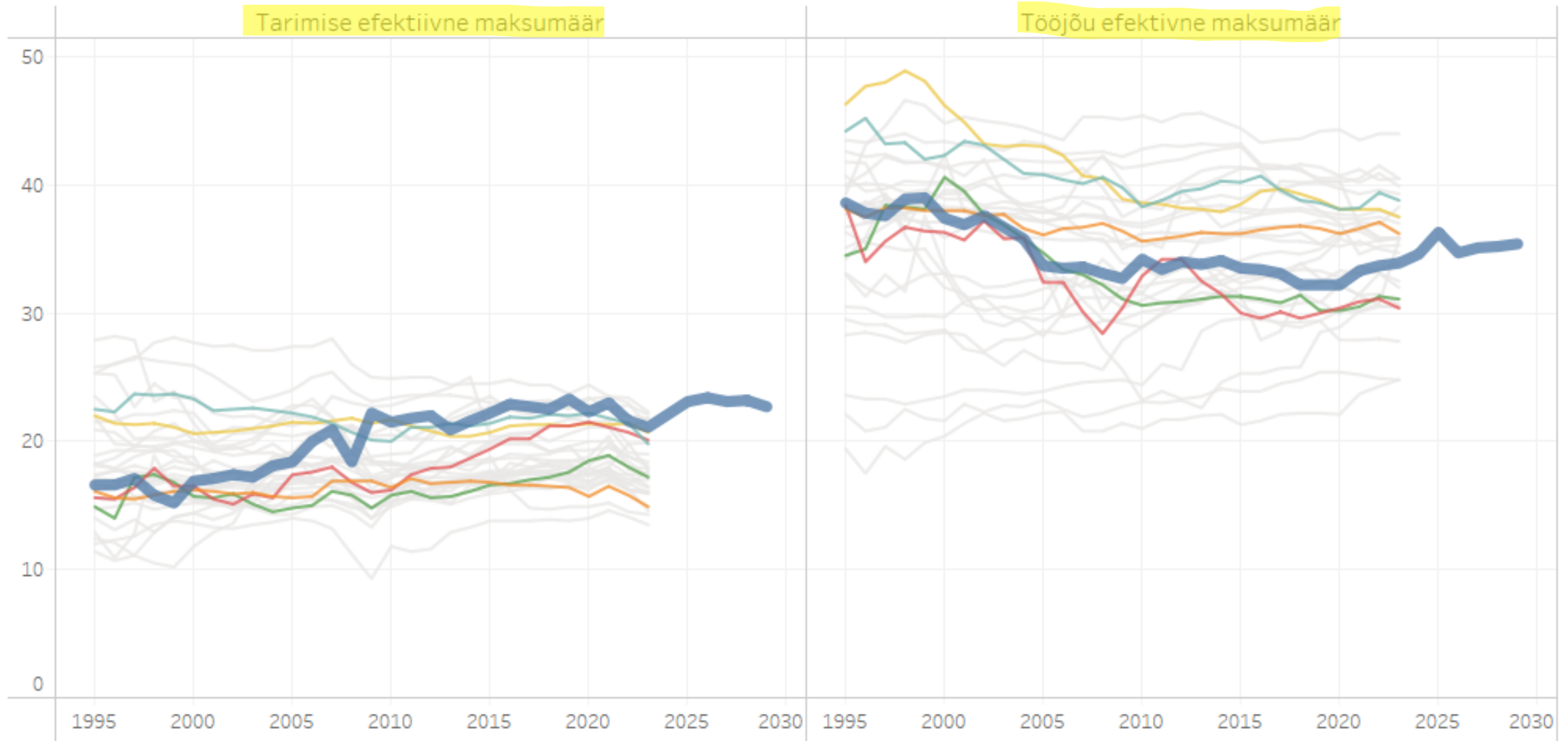

Käibemaksu standardmäär Eestis EL kõrgemaid

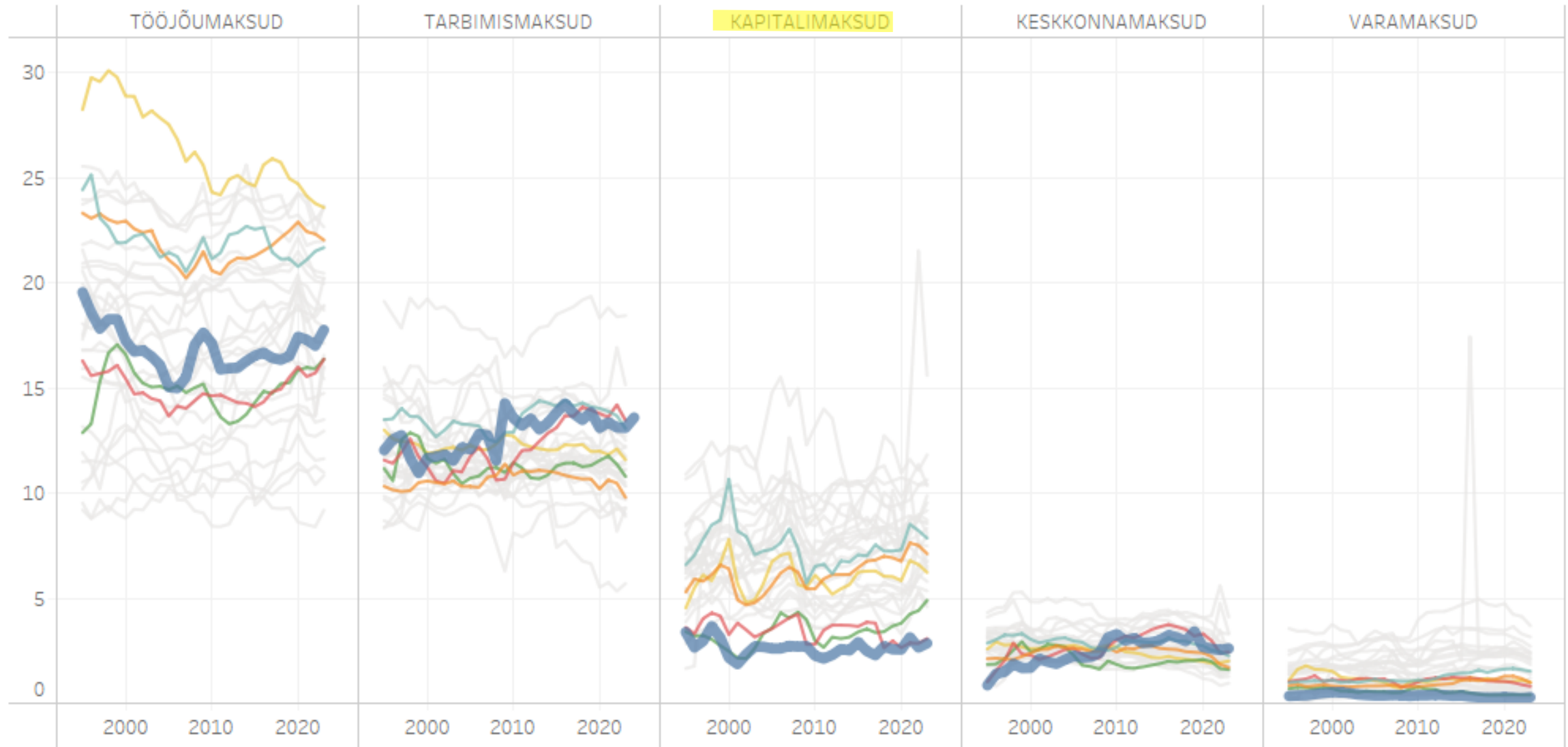
Tarbimine Eestis suhteliselt kõrgelt maksustatud

Tarbimise ja tööjõu efektiivne maksumäär, %

Tarbimine kõrgelt, vara ja tulu madalalt maksustatud

Maksud majandusliku sisu järgi ELis (% SKPst)

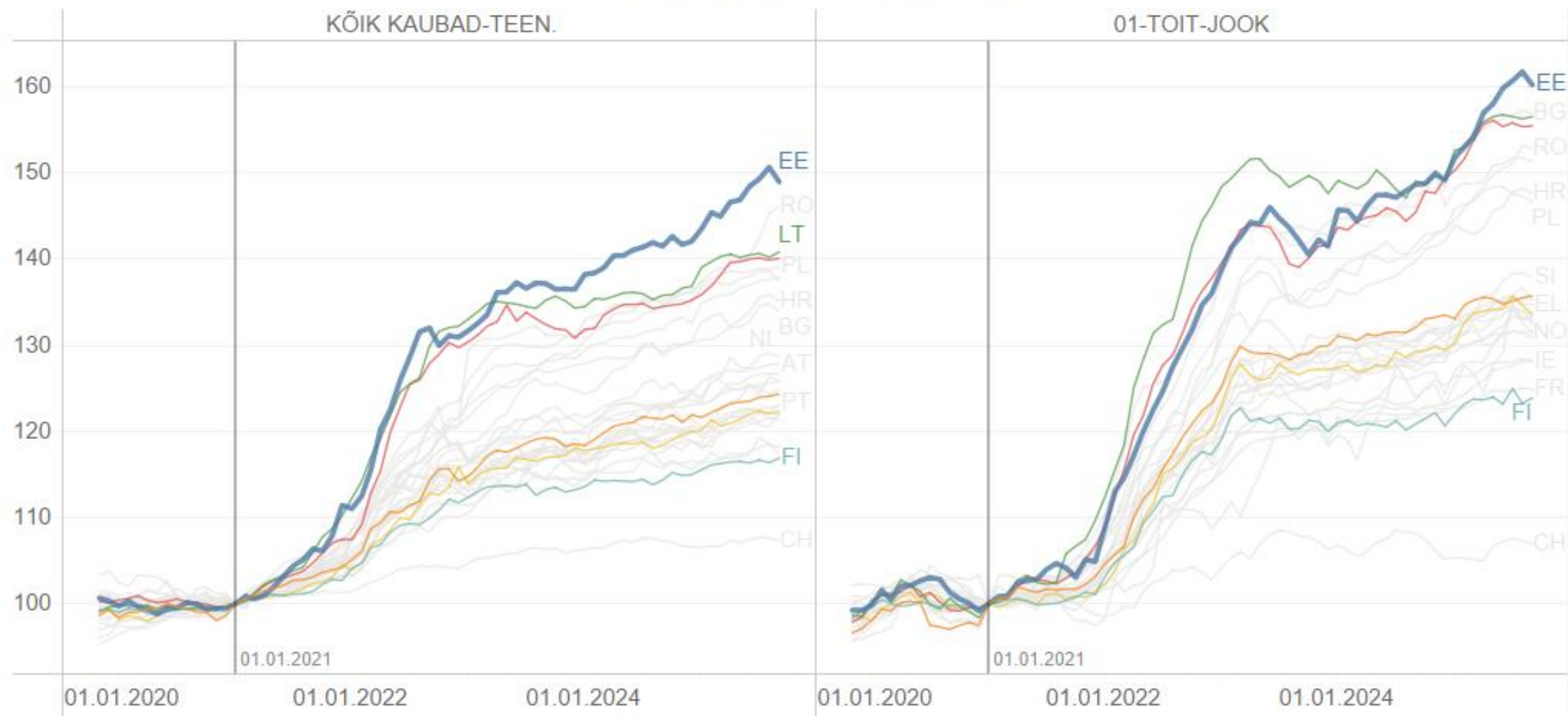

Hinnatõus ELis 2021...

Eestis hinnatõus EL kiireim alates 2021

Hinnaindeks 01.01.2021=100
KÕIK KAUBAD-TEEN. & 01-TOIT-JOOK

Petitsioon

Petitsiooni eesmärgid

Teeme ettepaneku kehtestada Eestis 10%-line käibemaksumäär kõigile esmatarbelistele toidukaupadele, et:

- vähendada hinnasurvet,
- toetada leibkondade ostujõudu,
- vähendada ebavõrdsust ja vaesusriski,

Toetada leibkondade ostujõudu

- Ei saa vaadelda seda **eraldi** kõigest muust (eelarvepiirangust);
- Riik saab lühikeses plaanis **toetada kellegi** ostujõudu vaid **kellegi teise** arvelt;
- Riik saab lühikeses plaanis **toetada millegi** ostujõudu vaid **millegi teise** arvelt;
- Toiduainete 9% KM määra korvaks näiteks üldine 28% KM määr.

Vähendada hinnasurvet

- Kas KM langetus jõuab hinda? – „intsidents“ – **me ei tea!**
- **Aga see pole ka oluline...**
- ... **sõltumata sellest**, kas see jõuab hinda, on KM erisus väga **kulukas ja ebaefektiivne** meede toidu kättesaadavamaks tegemiseks vaesematele:
- Jõukaim viiendik saab toidu KM langetusest 2x rohkem kasu kui vaeseim viiendik, samas peaks neid hoopis rohkem maksustama, et vaesemaid toetada;
- Madalamat KM määra vääriva toidu eristamine muudest kaupadest on administratiivselt kulukas;
- KM erisused sarnastel toodetel suunavad ettevõtjaid manipuleerima tootekoodidega.

Vähendada ebavõrdsust ja vaesusriski

- **KM** on efektiivne vahend maksutulu kogumiseks, aga **ei sobi jaotuslike eesmärkide täitmiseks** (Tinbergeni reegel);
- Maksusüsteem tervikuna peab olema progressiivne – kõrgem tulu maksustatud kõrgema määraga – **iga maks ei pea** olema progressiivne;
- Ebavõrdsuse ja vaesusega tegelevad **otsesed maksud ja toetused** (+/–).

Kas KM saab olla progressiivne?

- *IMF: Designing a Progressive VAT (2024);*
- Ühtne kõrge KM määr kõigile;
- Vaestele **tagastatakse reaalajas** põhitoiduainetelt makstud KM;
- Admin.probleemid jäävad (kuidas eristada põhitoidust delikatessist);
- Ettevõtjate nihkes stiimulid jäävad (manipuleerimine).

KM efektiivsus ja toidu vähendatud KM ebaefektiivsus

- Maks on efektiivne, kui ta kogub palju tulu, kuid ei muuda oluliselt tarbija/ettevõtja käitumist;
- KM ei mõjuta töö tegemist, tulu teenimist, investeerimist;
- Ei pärsi konkurentsivõimet/eksporti (maksab lõpptarbija);
- **Toidu KM madalam määr kaotab palju maksutulu (jõukamatelt);**
- Eranditega kaasneb **admin.kulu, manipuleerimine, lobi...**

Kas me soovime maksustada erinevalt inimesi sõltuvalt sellest, kas nad eelistavad kooki või küpsist?

KOOK

KÜPSIS

⁸ Chocolate-covered biscuits are subject to VAT, while chocolate-covered cakes are not. McVitie's produced a giant Jaffa Cake for the court to illustrate that their product was really a miniature cake, not a biscuit, arguing that **cakes generally go hard when stale while biscuits go soft**. The VAT Tribunal ultimately upheld the makers' claim. United Biscuits (UK) Ltd (VTD 6344).

?

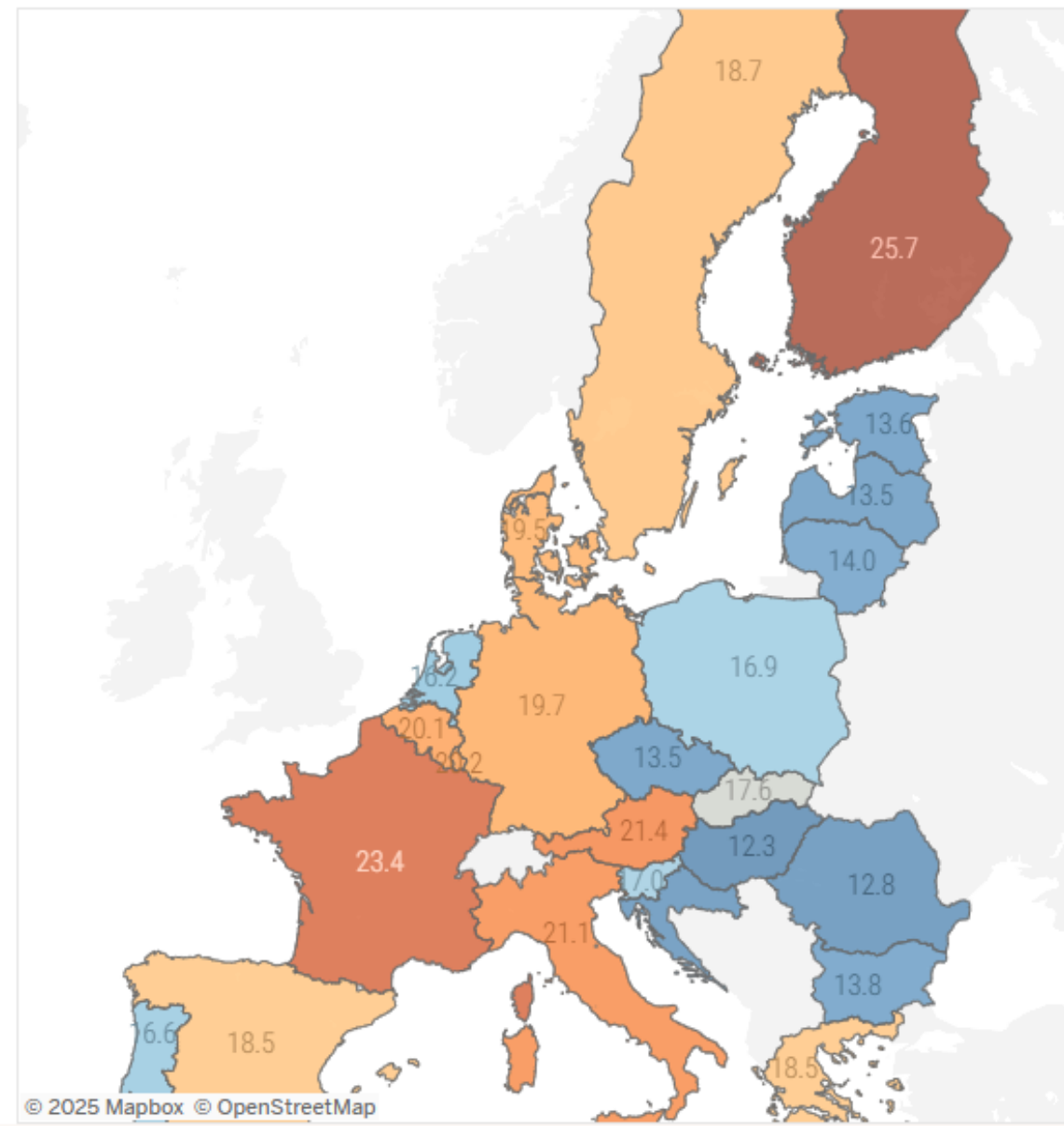
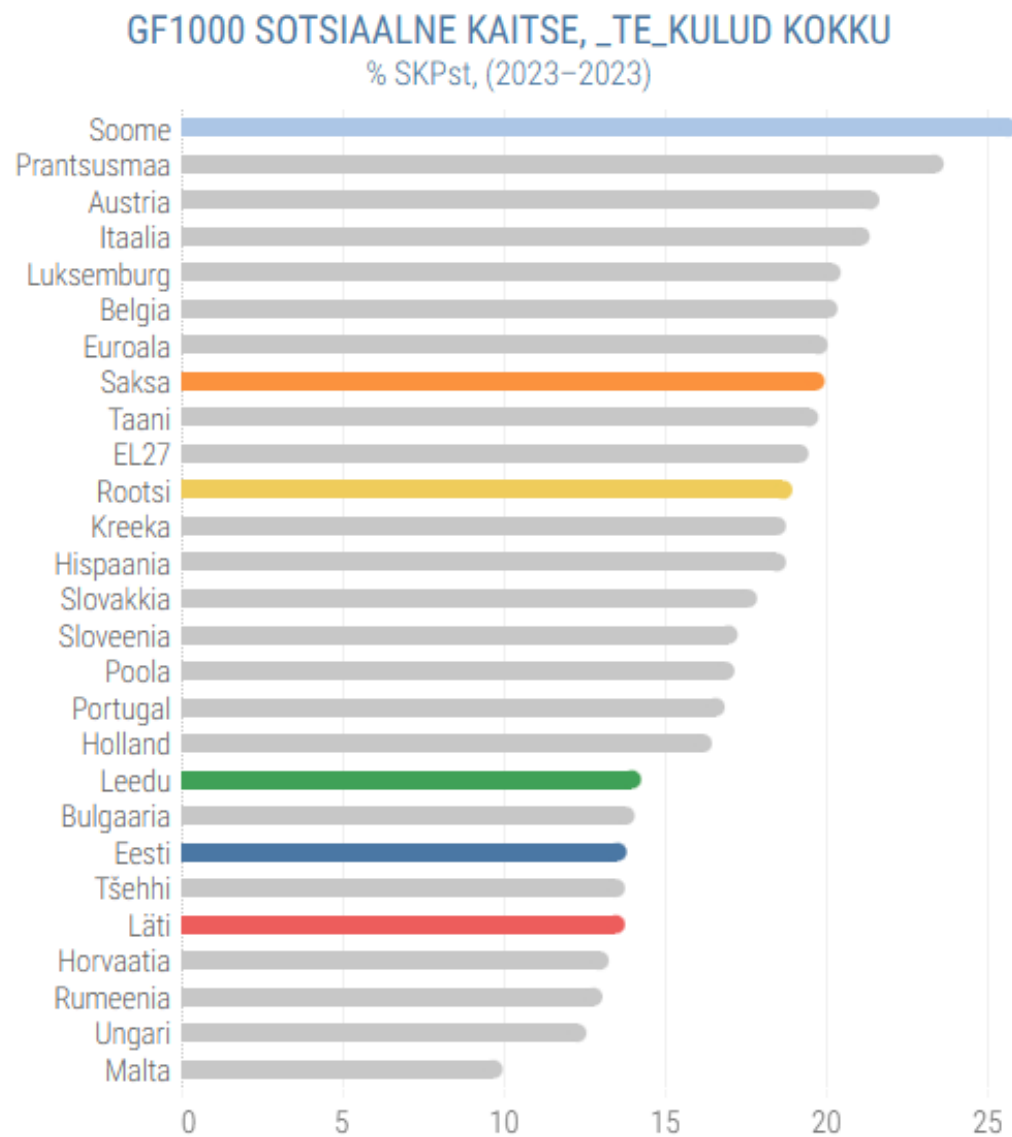
Kas ravimite, ajakirjanduse... KM erisusest tuleks loobuda?

- Nende kaupade tarbimine on hädavajalik või soovitatav;
- Kas rikkad tarbivad neid kaupu oluliselt suuremas mahus?
- Kas neid kaupu on raske ülejäänud kaupadest eristada?
- Kui EI, siis pole probleemi.

Kas majutuse KM erisusest tuleks loobuda?

- Pigem jah, kuid seda **kõigis EL riikides korraga**;
- (Ühtlasi tõsta maksuvaba miinimumi);
- Välisturistide meelitamiseks;
- Toetada madalapalgalisi (töökohti), reg.pol., piirata varimajandust;
- Majutuse madalamast KMst võidvad valdavalt jõukamad;
- Poliitiline kompromiss.

Sotsiaalse kaitse kulud Ida-Euroopas madalad

Eesti maksukoormus on tõusnud, kuid endiselt madal

